

BESZÁMOLÓ

a 2007. I. félévi TÉT attaséi tevékenységről

Dr. Molnár Imre
nagykövetségi tanácsos
tudományos és technológiai attasé
Berlin

2007. június 30.

1. A fogadó ország K+F+I rendszerének főbb jellemzői (a K+F+I politika ismérvei, a K+F+I rendszere, intézményi és finanszírozási struktúrái, jogszabályi keretei, vállalati K+F, a K+F eredmények piaci hasznosítása)

A Német Szövetségi Köztársaság 2006-ban bruttó nemzeti jövedelmének 2.6%-át fordította kutatás-fejlesztésre. A kiadások jelentős részét (jelenleg kb. 70%-át) a gazdaság fedezi. A szövetségi és tartományi költségvetésből származó, jelenleg kb. 30%-nyi rész, mely számértékben 2002-óta stagnált, az előző évben ismét növekedésnek indult. A 2006. augusztusában elfogadott tervek szerint 2010-ig a K+F kiadásoknak el kell érniük a GDP 3%-át, melyhez az állam 2009-ig a jelenlegi K+F kiadásait évi 10%-os ütemben bővíti, ami az NSZK történelmében példa nélkül álló költségvetési K+F növekedés. A 3%-os cél eléréséhez azonban a gazdaság által finanszírozott résznek is jelentősen növekednie kell, számértékben összesen kb. 25%-28%-ot, ezért a K+F+I stratégia a gazdasági szereplők további motiválását célozza. Ugyan a kiemelt vállalati K+F finanszírozás Németországban is inkább a nagy cégekre jellemző, de a közelmúlt intézkedéseinek hatására már érződik a kis- és középvállalatok jelentősebb K+F szerepvállalása is.

A tudománnyal kapcsolatos általános kiadások (K+F tevékenység és tudományos képzés, oktatás) Németországban a bruttó nemzeti össztermék 5.3%-át teszik ki, a K+F-ben foglalkoztatottak száma pedig közel 473 ezer fő. A foglalkoztatottak száma a K+F összkiadások növekedése mellett is évek óta stagnál, ami elsősorban az inkább eszköz- és kevésbé munkaerő-igényes tevékenységgel magyarázható.

Az elmúlt években a német kutatás-politikával kapcsolatban számos kritikai észrevétel hangzott el, miszerint a kutatási eredmények hasznosítása nem megfelelő. Ezért a jelenlegi német K+F+I politika kiemelt figyelmet fordít a kutatási eredmények mielőbbi innovatív alkalmazásba-vételére. A 2006. év végén kiadott „Hightech-Strategie Deutschland” tanulmány tudatos innováció-politikát hirdet meg. Ennek szellemében a cél az alkalmazás-központú kutatás és a kutatást-támogató gazdaság hosszú távú stratégiai együttműködése. E cél elérésének hatékonyságát a szövetségi kormány egy független, nemzetközi szakértői bizottsággal fogja ellenőriztetni, amely elsőként 2008-ban, majd ezután két évente készít felmérést és tesz javaslatot esetleges korrekciókra.

A német K+F+I politika súlypontjai:

Tudomány és Gazdaság

A Hightech stratégia alapvető célja a kutatás-fejlesztési eredmények gyors alkalmazásba vétele, valamint a kutatóintézetek és a gazdaság szorosabb kapcsolata, a gazdasági szereplők motiválása mellett.

Kutatói környezet vonzóvá tétele

Németország nemcsak megtartani szeretné a kutatásban hasznosuló hazai szellemi erőforrásokat, hanem olyan kutatói környezet kialakítására törekszik, amely vonzó lehet más országban dolgozó kiváló kutatók számára is.

Kutatói utánpótlás biztosítása

Cél a kutatói pálya vonzóvá tétele, és a fiatal kutatók karrierlehetőségének támogatása. Kiemelt figyelmet kap a nők egyenlősége.

A tudomány, a társadalom és a politika párbeszéde

A politika fontosnak tekinti a kutatás társadalmi népszerűsítését, a kutatáspolitikai üzeneteinek „emberközeli”, érthető megfogalmazását. Ugyanígy fontos, hogy a politika megismerje a kutatási eredményeket, illetve folyamatosan meggyőződjék a kutatás társadalmi hasznosságáról.

Kiválósági programok – versenyképes K+F

Kemény verseny alakult ki az intézmények között a meghirdetett kiválósági díjak elnyeréséért. A programok támogatják a kutatói tudáscsere hálózatokat, és kutatói teamek kialakulását. A kutatóintézetekben és egyetemeken létrehozott „transzferközpontok” a tudományos kapcsolatépítést, a „kompetencia központok” pedig a kutatási eredmények terjesztését és ipari alkalmazásba vételét támogatják.

Minőségbiztosítás

A kutatáspolitikai alapja a folyamatos minőség-ellenőrzés. A kutatási támogatás folyósításának szigorú feltétele a kutatási projektek rendszeres ellenőrzése során az elvárt eredmény felmutatása. Ez a feltétel nemcsak a költségvetésből érkező támogatásra, hanem a privát támogatásra is vonatkozik. A szigorú feltételek miatt egészséges verseny alakul ki a kutatói teamek között.

A német K+F+I rendszer az állam föderális felépítését követi. A feladatok és felelősségi körök megosztása a német alkotmány rendelkezésein alapul. A szövetség és a tartományok közötti koordinációt egy központi tervezői bizottság végzi. A politikai döntéshozók tanácsadó szerve a Tudományos Tanács, amely az országos tudományos intézetek által javasolt 24 tudósból, a szövetség és a tartományok által javasolt 8 politikai személyiségből, a 16 tartomány 1-1 képviselőjéből, és a szövetségi kormány 6 képviselőjéből áll.

A K+F finanszírozása alapvetően két területet ölel fel.

A projekt-alapú támogatás a szövetségi minisztériumok (elsősorban az oktatási-kutatási, a gazdasági, a környezetvédelmi és a mezőgazdasági) konkrét témakiírásain alapul, kijelölt lebonyolító ügynökségek adminisztratív és szakmai támogatása mellett.

Ezzel szemben az intézeti támogatás a legfontosabb kutató-intézmények általános fenntartását biztosítja, szigorú elszámolás és magas teljesítmény-elvárás mellett. Az innovációra és versenyképességre koncentráló legújabb stratégia alapján a kormány tervezi az intézeti támogatás átalakítását oly módon, hogy az egyes intézmények egymás közötti kiválósági verseny alapján jussanak a támogatási kerethez.

Az intézeti támogatás pénzügyi hátterét a szövetségi kormány és a tartományok közösen biztosítják. Intézeti támogatásban részesülnek a következő szervezetek:

- az egyetemi kutatások finanszírozását végző Deutsche Forschungsgemeinschaft, DFG (évi €1365 millió, 58% szövetség, 42% tartományok)
- az alapkutatásokat végző Max-Planck Társaság (MPG) 78 intézete (€1034 millió, 50%-50%) [ez a Társaság költségvetésének 95%-a]
- a nagyberendezéseket működtető Helmholtz Társaság 15 intézete (€1650 millió, 90%-10%) [ez a Társaság teljes költségvetésének 70%-a]
- a szerteágazó kutatási spektrumú Leibniz Társaság 84 intézete (€757 millió, 50%-50%) [ez a Társaság teljes költségvetésének 84%-a]
- az alkalmazott kutatásokat végző Fraunhofer Társaság (FhG) 59 intézete (€426 millió, 90%-10%) [ez a Társaság teljes költségvetésének 37%-a]

A kutatói kapcsolatépítés kiváló intézményei az Akadémiai Csereszolgálat (DAAD) és az Alexander-von-Humboldt Alapítvány (AvH). Az előbbi évi €260 millió költségvetéssel határon átnyúló kutatói mobilitást finanszíroz, az utóbbi pedig évi €56 millió kerettel gazdálkodva a német kutató projektekbe meghívott ígéretes, fiatal tudósok ideiglenes németországi tartózkodását támogatja.

Németország kiemelkedő teljesítményt nyújt az alapkutatásokban: a Max-Planck-Társaság 54 kutatója tartozik a világ legtöbbet idézett tudósai közé, és 14 Nobel-díj is „született” az MPG intézeteiben. A K+F eredmények ipari hasznosítását tekintve Németország már korábban is számos jó kezdeményezést tett. Az „oktatás-kutatás-innováció-hasznosítás” műveleti lánc megvalósításának jó példája a Fraunhofer-modell, melynek közép-európai és oroszországi kiterjesztése, megfelelő fogadókészség esetén, a Társaság tervei között szerepel. A technológia-transzfer hálózatok és a regionális kompetencia központok pedig az egyetemek és az ipar kapcsolatát segítik elő. Mindezen jó kezdeményezések ellenére a kormány nem elégedett az innováció sebességével, és – a korábban említett stratégia szerint – az innováció felgyorsítását szorgalmazza, amelyet, az ezt hangoztató sajtótájékoztatók mellett, számos új intézkedés is igazol: pl. innovatív alkalmazásba-vételt támogató projektek, adminisztratív folyamatok egyszerűsítése, szellemi tulajdonjog szabályozása, stb.

A kutatás technológia-tematikai súlypontjai:

- Anyagtechnológia (alapkutatások)
- Információ-és kommunikációtechnológia
- Nanotechnológia
- Biotechnológia (külön kiemelve: egészség- és gyógyszerkutatás)
- Biztonságtechnológia
- Energiatechnológia
- Közlekedéstechnológia
- Repülés- és űrtechnológia

2. Jelentősebb események a K+F+I területén a fogadó országban

A beszámolási időszak meghatározó eseménye a német EU-Elnökség. Az aktuális K+F+I kezdeményezések is szorosan kapcsolódtak az Elnökség irányvonalához. Az egyik legnagyobb politikai hangsúlyt a klímaváltozás kérdésköre kapta, ezért nem meglepő, hogy a K+F területén is az alábbi területek nyertek nagy publicitást:

- Klímakutatás
- Energetikai kutatások – megújuló energiaforrások kutatása
- Környezetvédelmi kutatások

Az Európai Kutatói Tanács (ERC) 2007. februári megalakulását Németország nagyon jelentős lépésként értékelte, egyrészt azért, mert a szervezet felállítását 2005-ben Németország kezdeményezte, és a létrehozás érdekében folyamatos lobby-tevékenységet fejtett ki, másrészt azért, mert az új európai tudományos szervezet első főtitkára a német DFG korábbi elnöke, Winnacker professzor lett. Mivel az ERC elsősorban az új távlatokat nyitó alapkutatásokkal foglalkozik, ezért az alapkutatásokban erős Németország számít az új szervezetből Németországba irányuló megbízásokra és ezzel az EU eredetű finanszírozás növekedésére.

Az innováció motorjának tekintett info-kommunikáció technológia is kiemelkedő figyelmet kapott. A 2007. februárban kiadott „IKT 2020” tanulmány meghatározza azokat az ágazatokat és tématerületeket, amelyek kiemelt támogatást érdemelnek, valamint javaslatot tesz technológiai szövetségek létrehozására, különös tekintettel a kis- és középvállalatok bevonására. A szövetségi kormány az IKT-specifikus K+F tevékenységet és az ide kapcsolódó innovációs beruházásokat a következő négy éves időszakban (2011-ig) legalább €3,5 milliárd összeggel kívánja támogatni.

Márciusban az EU 7. keretprogram által is támogatott biztonsági kutatási témák kaptak hangsúlyt. Megjelentek tematikus projektkiírások is, konkrét veszélyt rejtő élethelyzetek védelmének megoldására.

A kis- és középvállalatok K+F tevékenységbe való bevonása folyamatos figyelmet kap. Fontos lépés volt az ún. „támogatási prémium” fogalmának 2007. év eleji bevezetése. A prémium kiegészítő támogatásként akkor igényelhető, ha államilag finanszírozott kutatási intézmény és 1000 alkalmazottnál kevesebbel rendelkező vállalkozás közösen hajt végre innovatív K+F projektet. A prémium a projekt-költség 25%-a lehet, projektenként százezer euró összegben maximálva.

A tudományos utánpótlás védelme érdekében a kormány számos intézkedést jelentett be a fiatal kutatók karrier-építésének megkönnyítésére, különös tekintettel a női kutatók családalapításának és tudományos karrierjének összehangolására.

A szövetségi parlament tudományos bizottsága több meghallgatáson foglalkozott az energiapolitikai kutatások irányvonalának kérdésével. Legtöbb kritika a „tisza szénérművek” megvalósításához tervezett CO₂ tárolási technológia (CCS) kutatását illetve, mivel sok szakértő az ipari méretekben való megvalósíthatóság kérdésessége miatt zsákutcának tartja ezt a technológiát. Több politikus javasolja a CCS-kutatás helyett a megújuló energiaforrások intenzívebb és szélesebb körű kutatását.

A szövetségi kutatási minisztérium jelentős eseményként értékelte a hamburgi XFEL projekt ünnepélyes indítását, melyre hosszú előkészítés és szervezési huzavona után került sor. A német kezdeményezésre indított, €850 millió költségkerettel tervezett nemzetközi projekt a világ legnagyobb röntgen-lézer berendezését valósítja meg. A 3.5 km hosszú, különlegesen pontos és nagy energiájú lézersugár az anyag-vizsgálatok területén nyit új távlatokat.

A német EU-Elnökség keretében tartott rendezvényeken számos esetben részt vett az EU kutatási biztosa is. Az időszak tematikus konferenciáit (pl. biztonság, kutatói mobilitás, nanotechnológia, biotechnológia, RFID, illetve kutatás-támogatási stratégiák, és KKV fejlesztés) széles körű nemzetközi érdeklődés kísérte.

A kormányzati szervek aktivitására jellemző, hogy 2007. első félévben csupán a szövetségi kutatási-oktatási minisztérium 148 sajtóközleményt publikált, és 66 támogatott cél-projektet írt ki.

3. A fogadó ország kétoldalú és EU-ra nem kiterjedő multilaterális TÉT-kapcsolatai, együttműködései

Németország tudománypolitikájában megfogalmazott célként szerepel a kapcsolatépítés mindazon országokkal, amelyek tudományos- és technológiai erőforrásokkal rendelkeznek. Különös figyelmet fordítanak a perspektivikus, dinamikusan fejlődő, és a német technológiának és kapcsolódó szolgáltatásoknak jövőbeni piacot jelentő területekre. A kapcsolatépítés másik célja a tudományos tapasztalatsere, és külföldi tehetségek Németországba vonzása. Az ilyen értelmű „piackutatás” az elmúlt évben felgyorsult, és 2006-ban koreai központtal a Távols-Keleten nemzetközi marketing-kampány is indult a német tudomány népszerűsítésére.

Németország büszke arra, hogy jelentős tudományos potenciállal rendelkezik, és ezért hathatós részt vállalhat az emberiség globális problémáinak (egészség, környezet, biztonság, stb.) megoldásában a nemzetközi szervezetek (OECD, G8, UNESCO, stb.) keretein belül is.

Németország legfontosabb tudományos-technológiai partnere Franciaország és Nagy-Britannia. A német-francia kapcsolatok szerteágazóak. Közös projektek futnak az energiakutatás, biotechnológia (genoplante és GABI programok), közlekedés-technológia (DEUFRAKO) valamint az IKT, egészségügy és nanotechnológia területén. Franciaország jelentős létszámú tudományos osztállyal (20 fő felett) rendelkezik berlini nagykövetségén és a francia külügyminisztérium is működtet egy kutatóközpontot Berlinben.

A német-brit tudományos kapcsolatokat nem kormányprogramok irányítják. Az együttműködés autonóm módon szervezett és kutatók személyes kapcsolatán alapul. Ez a kapcsolat különösen fejlett a nanotechnológia, a klímakutatás és a világűr-kutatás területén. A legutóbbi időszakban az aktuális politika igényeinek megfelelően a brit kormány megpróbálja a tématerületeket befolyásolni, támogatva az együttműködést az energiakutatás és a biztonsági kutatások területén.

Az EU-n belüli országokat tekintve tematikus aktualitása miatt említést érdemelnek a napenergia-kutatásokban aktív német-spanyol kapcsolatok.

A szomszédság és a történelmi háttér ad különös jelentőséget a politika által is befolyásolt német-lengyel tudományos kapcsolatoknak. Ugyan az aktuális lengyel politika számos sértő kijelentést tett Németország irányába, illetve sokszor keresztezi a német politika céljait, Németország mégis rendkívül visszafogottan reagál a megnyilvánulásokra, sőt egyes pozitív gesztusokkal közeledni próbál (pl. nem-hivatalos bátorítás az ETI elhelyezése témájában, kedvezményes, sőt ingyenes szakértői tanácsadás, kiemelt környezetvédelmi projekt-támogatások, stb.)

Az EU-n kívüli területeket tekintve a fókusz-régiók: Kelet-Ázsia, Oroszország, Kelet-Balkán, Észak-Amerika.

Németország kiemelt ázsiai partnere Kína. A nagyszámú intézményi kapcsolat mellett szinte minden fontos kutatási szervezet létrehozott valamilyen szintű képviselőt is. Tematikus területeket tekintve az optikai technológiák, az IKT és a nanotechnológia terén a legszorosabb az együttműködés. További katalizátor a 2008-as olimpia, amelynek előkészítésében a német-kínai közös projektek jelentős részt vállalnak. A szövetségi kutatási miniszter asszony 2007. tavaszán tett indiai látogatása új lendületet ad a német-indiai kapcsolatoknak. Megállapodás született arról, hogy India részt vesz a német antiproton- és nehézion-kutató berendezés

létrehozásában, amely egyúttal bekapcsolja Indiát az európai kutatási térségbe. A 2006. év végi koreai tudományos „roadshow” konkrét eredményei, számos együttműködési lehetőség keretében, most körvonalazódnak. Indonézia a klímaváltozási programhoz kötődő trópus-kutatásban partner. Gyümölcsöző aktuális együttműködés alakult ki Indonéziával a szökőár-védelmi rendszerek kutatása, tesztelése és értékesítése területén is. Japánban pedig a tervek szerint egy „Német tudomány háza” létrehozását tervezi Németország.

Németország a tudományos kapcsolatok területén Oroszországnak államközi megállapodáson alapuló stratégiai partneri státuszt adott. Ennek keretében elsősorban az alap kutatások területén erős az intézményi együttműködés, de a legutóbbi időben különös hangsúlyt kapott az orosz innováció támogatása (klaszter-szervezés és innovációt gyorsító alkalmazott kutatások). Jelenleg közel hétezer kutató dolgozik közös német-orosz projekteken. A német-ukrán TÉT kapcsolatok az utóbbi időben élénkülni látszanak, elsősorban a 7. keretprogram olyan projektjei esetében, ahol EU-n kívüli partner bevonása előnyös, vagy szükséges.

A gazdasági kapcsolatok kelet-balkáni bővülésével Németország egyre fontosabbnak tekinti a térség tudományos-technológiai fejlődését támogató SEE-ERA.Net projektet, ahol a projekt többi 13 résztvevőjét ösztönzi fokozott aktivitásra.

A hosszú múltú észak-amerikai TÉT kapcsolat volumenét tekintve ma már arányában veszített korábbi súlyából. Az együttműködés az Egyesült Államokkal intézményi kapcsolatokon alapul és elsősorban a részecskekutatás és energiakutatás területén erős. Kanada esetében létezik államközi tudományos megállapodás is, amelynek keretében jelenleg a tengerbiológia, környezetvédelem és klímakutatás témakörében vannak élénkülő kapcsolatok.

Németország fékezni igyekszik a német kutatók Egyesült Államokba távozását, ezért a kommunikációban kevés súlyt kap az amerikai tudományos élet bemutatása, illetve az eredmények méltatása. A tudományos politika sokkal inkább támogatja az amerikai tehetségek Németországba vonzását, amelynek felgyorsítása érdekében szó van a kutatói lehetőségeket népszerűsítő német tudományos képviselői irodák USA-beli bővítéséről.

A multilaterális kapcsolatok területén Németország valamennyi jelentős nemzetközi tudományos szervezet munkájában részt vesz.

Az EU-Elnökség keretében is hangsúlyozott klímaváltozási problémák miatt a klímaváltozást vizsgáló államközi bizottság (IPCC) szervezetével a kapcsolatok erősödtek. Az IPCC legújabb jelentése szilárd alapot kínál a német klímapolitikai és energiapolitikai célkitűzéseknek. Németország elkötelezett szerepvállalását bizonyítja, hogy az ENSZ klímaváltozással foglalkozó keretszervezetének (UNFCCC) állandó titkársága Németországban működik.

Hasonlóan fontos szerepet kapott a biológiai sokszínűség védelmére létrehozott ENSZ szervezet (BIODIV), amelynek tagországai a német aktivitás eredményeként 2008-ban Németországban tartják majd konferenciájukat, amelyre Németország már most elkezdte felkészülését.

A németországi atomerőművek jövőjének kérdése erősen vitatott témakör a napi politikában. Ezért Németország fontosnak tekinti a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel való együttműködést, különösen a nukleáris anyagok tárolására vonatkozó biztonsági előírások területén. Németország fedezi az Ügynökség költségvetésének közel 11%-át.

Az UNU, az ENSZ egyeteme 2003. óta működtet német intézetet Bonnban. Szintén a klímaváltozás által okozott problémák adnak aktualitást az intézetben végzett biztonsági kutatásoknak, elsősorban a természeti katasztrófák előrejelzése és elhárítása terén.

Németország elkötelezetten dolgozik az ENSZ fenntartható fejlődés bizottságában (CSD) is, ahol különösen az „Atmoszféra, Légszennyezés, Energia és Ipari fejlődés” témakörében végez aktív tevékenységet.

Az UNESCO államközi oceanográfiai bizottsága (IOC) a tengerkutatásokban fontos kapcsolat.

A korábbi években megszokott aktivitással zajlott a közös munka az alábbi multilaterális kapcsolatokban: OECD, UNESCO, NATO Science, WMO.

4. A fogadó ország kapcsolata az EU-val a K+F+I területén (A fogadó ország részvétele az EU 7. KP-ban, viszonya az ERA-hoz, részvétele egyéb európai együttműködésekben)

Az NSZK az Európai Kutatási Térség létrehozásában és működésében egyrészt a K+F erőforrások hatékonyabb kihasználását értékeli, másrészt olyan eszköz magvalósulását látja, amely elengedhetetlen olyan problémák megoldásában, amelyek természetüknél fogva nem korlátozódnak egyes tagországok területére, mint pl. energia, környezet, egészség, biztonság, közlekedés.

Németország büszkén összegzi a 6. keretprogram statisztikáját: német kutatók az EU projektek 80%-ban vettek részt, és a támogatási keret 20%-a jutott német intézetekhez. (ami kb. egyenlő a német EU hozzájárulási aránnyal). Az NSZK nem titkolt célja, hogy a 7. keretprogramból is hasonló arányban részesedjen, ami a keret bővülése miatt az előző időszakhoz képest összegében évente közel 60%-os külső forrásbővülést jelentene. További cél, hogy a megszerzett keret legalább 15%-a kis- és középvállalatok bevonásával kerüljön felhasználásra.

A 7. Keretprogram sikere érdekében Németország az eljárások egyszerűsítése mellett áll ki: a pályáztatást, elbírálást és projektértékelést csak a minimálisan szükséges bürokratikus eljárások terheljék. Javasolja továbbá az innovációt segítő technológia-transzfer erősítésének fókuszba állítását. Az alapkutatások koordinálására és erősítésére létrehozott új európai szervezet, az ERC – a korábban már említett okok miatt – Németország számára fontos partner.

Németországban jól kiépített és hatékonyan működik a nemzeti kapcsolati pontok és információs szervezetek hálózata, amelyek kiemelten foglalkoznak a kis- és középvállalatok bevonásával létrejött projekt-teamek támogatásával. Érdeemes megemlíteni még a szövetségi kutatási minisztérium keretében működő speciális központot, amely a – a nők támogatásának stratégiája szellemében – kizárólag kutatóknak pályáztatását segíti.

Németország hivatalos politikája a beszámolási időszakban tartózkodóan viszonyult az Európai Technológiai Intézet létrehozásához, mivel német vélemény szerint nem áll rendelkezésre elegendő pénzügyi keret, és ezért óhatatlan, hogy a létrehozás olyan későbbi átcsoportosításokkal járjon, melyek a Németország számára sokkal fontosabb ERC pénzügyi lehetőségeit korlátoznák. Parlamenti bizottsági felhívás is készült, amely az ERC melletti

kiállásra kéri a kormányt, és javasolja, hogy az ETI létrehozásához Németország csak akkor járuljon hozzá, ha az ERC pénzügyi kereteinek hosszú távú sértetlensége hivatalosan garantált.

Ugyanakkor szakminisztériumi vezetők nem-hivatalosan bátorították Lengyelország (Wroclaw) pályázatát, más hangok pedig, szintén nem-hivatalosan, (elsősorban a nyelvrokonságra hivatkozva) az ausztriai elhelyezés mellett érveltek. Ezt az irányvonalat kompenzálандó a beszámolási időszak alatt Magyarország számos megbeszélést folytatott a német támogatás megszerzése érdekében.

Németország felelősséggel és az ország súlyának megfelelő aktivitással vesz részt az európai nemzetközi szervezetek munkájában. A jelenleg futó 706 EUREKA projektből 151-ben dolgozik német intézmény biotechnológia, anyagkutatás és IKT területen. Szinte valamennyi COST akció német részvétellel zajlik. Az ESA költségvetésének 20%-át Németország fedezi és két kihelyezett intézmény is található német területen. Németország a legnagyobb CERN finanszírozó. Az alapkutatások területén (ESFR – szinkrotron program, ESO - csillagászati program, EMBC/EMBL mikrobiológiai program) Németország hagyományosan erős.

5. A fogadó ország és Magyarország K+F+I kapcsolatai (intézményi rendszer, egyetemi, akadémiai, kutatóintézeti, vállalati együttműködés, befektetési tevékenység)

A magyar-német bilaterális kapcsolatok területén a 2004. szeptemberi miniszterelnöki Közös Nyilatkozat értelmében három nagyprojekt indult be:

- Ambient Intelligence, - intelligens IKT szolgáltatások
BME-Fraunhofer Institut Kaiserslauten
- PlantResource – minőségbiztosítás a gabonatermesztésben
MTA Martonvásári KutatóIntézet - Leibniz Institut IPK Gatersleben
- Mechatronika – közlekedési eszköz-gyártás technológia
Miskolci Egyetem – Universität Duisburg/Essen

Az alábbi két projekt is kapott a német féltől központi támogatást:

- Nomadic Computing (SZTAKI Budapest - Fraunhofer IMK Sankt Augustin) és
- Lasertechnika (BAYATI Budapest– Fraunhofer ILT, Aachen)

Az elmúlt 2 évben sajnos nem sikerült a közös kutatóbázisokra vonatkozó, 2004-ben megfogalmazott lendületes távlati terveket a valóságban is kibontakoztatni. A mindkét országban történt átszervezések, a súlypontok módosulása és az eltérő irányba fejlődő projekt-támogatási struktúra gátolta a fenti projektek valódi közös kutatóbázissá alakítását, illetve további közös nagyprojektek beindítását.

A nagyprojektek mellett jelentős szerepet játszik azonban az egyetemek, illetve kutatóintézetek közötti intézeti szintű szakmai együttműködés. Az ilyen együttműködő partnerek sikerrel vettek részt az EU 6. keretprogramjának pályázatain is. A Magyarországon működő német nagyvállalatok K+F részlegei is fontos kapcsolódási pontot jelentenek. A német rektori konferencia szervezete magyar-német viszonylatban 363 egyetem-közi kapcsolatot támogat. Az Alexander-von-Humboldt Alapítvány az elmúlt évben 36 kutatói ösztöndíjat adott fiatal magyar kutatók számára, az alapkutatásban élenjáró Max-Planck-Intézetek pedig jelenleg 50 bilaterális projektet tartanak nyilván.

A magyar K+F+I stratégia 2007. évi átdolgozása és az aktuális német kutatási politika alkalmazás-orientált fókuszja várhatóan felgyorsítja a kapcsolatok bővítését és a közös nagyprojektek létrehozását. Ennek szellemében került sor a szövetségi kutatási miniszternél tett február végi nagykövetségi látogatásra is, mely a kutatási együttműködés fontos alapjának tekintett 2004. szeptemberi miniszterelnöki Közös Nyilatkozat célkitűzését, illetve a kibontakozás szándékát erősítette meg. A miniszteri megbeszélést követően mind a szövetségi kutatási minisztérium, mind pedig az alkalmazott kutatásban élenjáró Fraunhofer Társaság delegációja látogatást tett Magyarországon. Jelenleg elsősorban az információ- és kommunikáció technika, a biotechnológia és a környezetkutatás területén folyik az együttműködés bővítését előkészítő munka.

Az ösztöndíj programok szintén fontos szerepet játszanak a tudományos kapcsolatok építésében. Ennek keretében 765 magyar egyetemi hallgató és 299 magyarországi tanár, valamint 294 német hallgató és 44 tanár építhette karrierjét a másik országban.

A német akadémiai csereszolgálat (DAAD) a napokban tette közzé a 2008. évre vonatkozó pályázati lehetőségeit, amelyek sok esetben még előzetesen megállapított létszámkorlátot sem tartalmaznak. (pl. doktorandusz kutatók 6 hónapnál rövidebb időszakra vonatkozó pályázata).

Az oktatás területén Németország a Bologna folyamat kiteljesítésével a felsőoktatás teljes átjárhatóságát szorgalmazza, Hasonlóan fontos program az európai szakképesítési keretrendszer kialakítása is, ahol azonban sok nyitott kérdés nehezíti még az európai kölcsönös elismerést.

Németországban rendkívül nagy az érdeklődés a magyarországi németnyelvű orvos-, fogorvos-, állatorvosképzés iránt. Jelentős erőfeszítést igényel azonban a hungarológiai tanszékeken folyó magyar nyelvoktatás fenntartása. Ezért is nagy siker, hogy a berlini Humboldt Egyetemen a tanszék professzori állása újból kiírásra került. Komoly eredménynek tekinthetjük az Andrássy Egyetem hosszú távú finanszírozásáról 2007-ben aláírt megállapodást is.

6. A TÉT attasé tevékenysége (kapcsolatépítő, promóciós, forrásfeltáró tevékenység a K+F+I területén, részvétel a nagykövetség nem TÉT területeken folytatott tevékenységében)

A TÉT-attaséi poszt januári cseréje miatt a beszámolási időszak súlypontja a kapcsolatépítés volt. Jó személyes kapcsolatot sikerült kialakítani a szakminisztériumok illetékeseivel, a kutatóhálózatok központi szerveivel, a kutatás-támogató szervezetekkel, a berlini egyetemekkel, valamint a szövetségi politika tudományos irányvonalát meghatározó parlamenti bizottsággal.

Az innovációban élenjáró Észak-Rajna-Vesztfália és Alsó-Szászország tartományok, valamint Bréma város tudományos vezetőivel folytatott bemutatkozó megbeszélések is a kapcsolatépítést szolgálták. Előkészítés alatt áll a gazdaságilag intenzíven fejlődő Szászország és Thüringia illetékeseivel való kapcsolatbővítés.

Élénk együttműködés alakult ki a Németországba akkreditált diplomáciai képviseltek tudományos szakattaséival. A TÉT-attasék közös szervezete hasznos információforrás és további kapcsolatépítő lehetőségként szolgál.

A TÉT-attasé előkészítésével került sor a szövetségi oktatási-kutatási miniszternél tett nagyköveti látogatásra, amely a legfelső szintű kapcsolatok kiépítését segítette elő. A látogatást követően Németország együttműködési intenzitása érezhetően növekedett: Magyarországra látogatott a minisztérium potenciális vezetőinek elit csapata, és egy orosz-ukrán felzárkóztatást segítő EU projektet is bővítettek magyar részvétellel.

A német szakminisztérium további magyar-német kutatóbázisok létrehozását szorgalmazza. Az erre vonatkozó előkészítő megbeszélések a 2007. tavaszán kidolgozott K+F+I stratégia szellemében megkezdődtek. Az alkalmazott kutatással foglalkozó Fraunhofer Társaság is tervezi közép-európai közös intézet mielőbbi létrehozását magyar, osztrák vagy cseh területen. A magyar féllel megkezdett erre vonatkozó korábbi tárgyalások közel két éves szünet után ismét folyamatban vannak, de a megegyezésig számos nyitott kérdés vár még megoldásra.

Sikerült a Bay-Zoltán Biotechnológiai Intézet kapcsolatkeresési felkérését támogatni és ennek hatására várhatóan gyümölcsöző szakmai együttműködés alakul majd ki a javasolt német kutatóintézettel.

A Európai Technológiai Intézet elhelyezésével kapcsolatosan illetékes német döntéshozókkal folytatott magyar felsővezetői megbeszélések megszervezésében a TÉT-attasé is aktív szerepet kapott.

A TÉT-attasé feladatkörének megfelelően rendszeresen készülnek jelentések és értékelések a német tudomány és technológia helyzetéről, együttműködési lehetőségekről és a tudományos fejlesztési politika alakulásáról.

A Nagykövetség munkamegosztása alapján a TÉT-attasé látja el az oktatási, a környezetvédelmi, az egészségügyi és a szociális témakörök szakdiplomáciai feladatait is.

Az oktatás – különös figyelemmel a felsőoktatás – terén felmerülő általános diplomáciai feladatok mellett jelentős időt köt le a magyarországi tanulmányok, és a magyar nyelvi kurzusok után érdeklődők, illetve az oktatási partnerkapcsolatokat keresők informálása. Kitűnő híre van a magyar orvos- és állatorvosképzésnek. A TÉT-attasé aktív támogatásával zajlott a Nagykövetség épületében az orvosegyetemek évenként szokásos bemutatkozó rendezvénye.

A beszámolási időszakban számos környezetvédelmi egyeztető megbeszélésre került sor. A német fél a környezetvédelmi kutatások, és a megújuló energiák (elsősorban: biomassza előállítás, termo-energia és melegvíz források kihasználása) területén kész együttműködésre.

Az egészségügyi szakdiplomáciai feladatok aktualitását a Németországban is folyamatban lévő átfogó egészségügyi reform adja. A reform tapasztalatairól, illetve az érdekeltek (orvosok, biztosítók, betegek) által kifejtett véleményekről készített összefoglaló jelentéseket a magyar döntéshozók köszönettel fogadják. A TÉT-attasé segítette a vezető német betegellátó szövetség kapcsolatfelvételét is az őszre tervezett tanulmányútjukkal kapcsolatosan.

Előkészítés alatt áll – szövetségi parlamenti képviselő támogatásával - egy szakmai találkozó, melynek keretében a nemrégiben kiválósági díjat nyert karlsruhei kutatási régió mutatkozik majd be 10-15 meghívott magyar kutató előtt. A remélhetőleg sok közös projektet inicializáló rendezvényre a tervek szerint októberben kerül sor.